

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej. mgr inż. arch. Olgi Kani
„Współczesne kierunki rozwoju wybranych małych miast Subregionu
Małopolski Zachodniej na przykładzie sieci Cittaslow (miast powolnych)”
wykonanej pod kierunkiem promotora
dr hab. Inż. arch. Bogusław Podhalańskiego, prof. P.K
Wydział Architektury Politechniki Krakowska
Kraków 2021

1. PODSTAWA FORMALNA OPRACOWANIA RECENZJI

- 1.1 Ustawa o stopniach i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, Dz. U. nr 65 poz. 595 z dnia 14 marca 2003 r. z późniejszymi zmianami (tekst jednolity na podstawie Dz. U. z 2014 r. poz. 1852, Dz. U. z 2015 r. poz. 249.)
- 1.2 Ustawa Prawo o Szkolnictwie Wyższym, Dz. U. z 2011 r. nr 84, poz. 455, nr 112, poz. 654, z 2012 r. poz. 1544 z dnia 18 marca 2011 r. z późniejszymi zmianami.
- 1.3 Rozporządzenie MNiSzW w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora z dnia 03.10 2014 Dz. U. z dnia 14.10. 2014 poz 1383
- 1.4 Zlecenie Prodziekana ds. nauki Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej prof. dr hab. Inż. arch. Justyny Kobylarczyk na opracowanie recenzji rozprawy doktorskiej mgr inż. arch. Olgi Kani, pismo: L.dz.A-016/510/330.2/2021
- 1.5 Rozprawa doktorska mgr inż. arch. Olgi Kani „Współczesne kierunki rozwoju wybranych miast Subregionu Małopolski Zachodniej na przykładzie sieci Cittaslow (miast powolnych) ”.

mpł. 29.07.2021
Chmielec

2. CHARAKTERYSTYKA ROZPRAWY. ZAKRES TEMATYCZNY PRACY

Rozprawa doktorska nt. " Współczesne kierunki rozwoju wybranych miast Subregionu Małopolski Zachodniej na przykładzie sieci citta – slow (miast powolnych) " obejmuje 199 stron tekstu formatu A-4. **Praca składa się z pięciu rozdziałów.**

Rozdział pierwszy; Wprowadzenie.

Pracę doktorską rozpoczyna wprowadzenie, które zawiera uzasadnienie podjęcia tematu badawczego. Określa cel naukowy i tezę pracy, a także stan wiedzy oraz metodę badawczą.

„ Głównym celem badawczym było określenie najważniejszych problemów rozwojowych i w efekcie wytyczenie możliwych współczesnych kierunków rozwoju małych miast Subregionu Małopolski Zachodniej, w oparciu o postulaty sieci miast Cittaslow (miast powolnych)”.

Obszar badawczy obejmuje Subregion Małopolski Zachodniej składający się z czterech powiatów: olkuski, chrzanowski, wadowicki i oświęcimski, na których znajduje się 15 miast. 11 z nich to miasta małe o wielkości do 20 000 mieszkańców.

Autorka postawiła następującą tezę „ Stworzenie sieci miast Cittaslow wśród małych miast Subregionu Małopolski Zachodniej, może stanowić alternatywny model rozwoju sieci osadniczej, opierający się na tożsamości lokalnej”

Powyższą tezę autorka udowadnia w następnych rozdziałach pracy. W tym celu przyjęła specyficzną dwuetapową metodę badawczą obejmującą badania w skali regionu oraz badania w skali miasta. W wyniku przeprowadzonej szerokiej analizy, jak pisze autorka m. innymi „ określone zostały cechy subregionu wpływające na jego niespójny charakter oraz stworzony został przegląd unikatowych miast, tworzących ich tożsamość lokalną”.

Rozdział pierwszy w sposób syntetyczny prezentuje główne założenia pracy i metody badawcze, Określa merytorycznie dotychczasowy stan badań, stawia czytelnie sformułowaną tezę. Jest interesująco pisany. Jako recenzent oceniam go pozytywnie.

Rozdział drugi; Charakterystyka obszaru badawczego

W rozdziale tym, który dotyczy terytorium Subregionu Małopolski Zachodniej oraz miast małych o wielkości do 20 000 mieszkańców, badania zostały przeprowadzone w podrozdziałach, w relacjach; małe miasta a kontekst współczesny; kontekst regionalny; rys historyczny Subregionu Małopolski Zachodniej; historia rozwoju gospodarczego obszaru badanego oraz problem obszarów stykowych. Zawarta w wyżej wymienionych badaniach wielowątkowa oraz wszechstronna charakterystyka przedstawia analizę stanu istniejącego, gospodarczego, społecznego, terytorialnego etc. w ujęciu historycznym, stanowiąc istotne tło dla dalszych badań.

Podsumowując, rozdział drugi przedstawia wszechstronny kontekst historyczny i współczesny małych miast na tle powiązań regionalnych oraz szereg związanych z tym istotnych wniosków. Jak twierdzi autorka „do najważniejszych obszarów problemowych miast należy głównie zjawisko związane ze starzeniem się populacji oraz depopulacja. Problem ten dotyczy nie tylko zagadnień urbanistycznych ale przede wszystkim społecznych i kulturowych” ... „ Migracje ludzi w wieku produkcyjnym odnoszą się do sąsiadujących miast wojewódzkich, co skutkuje niekorzystnie dla kondycji małych miast” Interesujące zjawisko w krajobrazie kulturowym opisuje autorka „ W krajobrazie kulturowym obszaru zauważyć można wpływ nieistniejących już granic z okresu pierwszej industrializacji oraz w kontekście granic zaborów. Świadomość przebiegu granic jest utrwalona także wśród ludzi zamieszkujących dany obszar nawet mimo wymiany ludności na danym terenie”.

Prezentowany rozdział drugi pracy zawiera rozległą problematykę dotyczącą wybranych małych miast . Jako recenzent oceniam go pozytywnie.

Rozdział trzeci; Cittaslow – od idei do realizacji

Rozdział trzeci pokazuje genezę powstania ruchu cittaslow wraz z jego realizacją. Niniejsza rozprawa poświęcona jest założeniom koncepcji slowcitty, wiąże się ona z projektem planu miasta Vancouver i dotyczy paradygmatu rozwoju życia miejskiego. Idea slowcitty reprezentowana przez ruch Cittaslow ukierunkowana jest do miast najmniejszych, wrażliwych na trendy globalizacyjne obszarów miejskich. Koncepcja powolnego miasta zakłada odnalezienie powolnego stylu życia (tak w odniesieniu do mieszkańców jak i obszarów miejskich) jako sposób na przetrwanie w globalnym, pędzącym świecie, przy zachowaniu i szczególnej ekspozycji lokalnej tożsamości, jak pisze autorka. Autorka pokazuje i analizuje ideę slowcitty w mieście przemysłowym i poprzemysłowym w okresie globalizacji. Praca wyjaśnia źródło narodzin idei stylu życia o charakterze slow i przyczyny jego popularyzacji w ostatnich latach, jako opozycji w stosunku do globalizacji i jej negatywnych skutków.

Niniejszy rozdział zawiera także szczegółowe informacje dotyczące powstania ruchu cittaslow, który rozpoczął działalność 15 października 1999 roku z inicjatywy czterech włoskich miast; Bra, Greve in Chianti, Orvieto i Positano. W ciągu 20 lat ruch rozwinął się znacznie. Obecnie należą do niego 272 miasta z 30 krajów.

Autorka omawia również rozwój ruchu w Polsce, który funkcjonuje od 2004 roku, a także prezentuje stowarzyszenia małych miast, pokrewne idei cittaslow. W grudniu 2020 roku do międzynarodowej sieci miast Cittaslow należały 34 miasta z Polski.

Podsumowując stwierdzam, że rozdział trzeci został przedstawiony czytelnie, z właściwą argumentacją merytoryczną, pokazując problematykę w ujęciu historycznym w Europie a także w Polsce. Wyjaśnia założenia sieci miast powolnych Cittaslow, opartej między innymi na tożsamości lokalnej. Miasta te działające razem w organizacji, mogą zwiększyć swoją widoczność, siłę i konkurencyjność w stosunku do dużych miast. Treść rozdziału trzeciego pracy oceniam również pozytywnie.

Rozdział czwarty; Analiza zbioru małych miast Subregionu Małopolski Zachodniej w poszczególnych powiatach, pod względem możliwości stworzenia sieci miast cittaslow (miast powolnych).

Badaniem objęto 11 miast (do 20 000 mieszkańców) powiatów; olkuskiego, chrzanowskiego, wadowickiego i oświęcimskiego. Kryteria analizy oparto na zasadach obligatoryjnie wymaganych przez sieć Cittaslow. Zasady podzielono na 7 obszarów zgodnie z załącznikiem C statusu Cittaslow.

Kryteria przynależności do sieci miast Cittaslow (wg autorki):

1. Polityka energetyczna i środowiskowa
2. Polityka infrastrukturalna
3. Polityka jakości miejskiej
4. Polityka rolna, turystyczna i rzemieślnicza
5. Polityka gościnności, świadomości i kształcenia
6. Partnerstwo
7. Integracja społeczna

Zastosowana metoda badawcza została przeprowadzona w formie tabelarycznej. Analizy zostały dokonane w oparciu o przegląd treści dokumentów i szeregu planów zagospodarowania przestrzennego; strategie rozwoju gmin; gminne i lokalne strategie rewitalizacji; studia uwarunkowań i kierunków Zagospodarowania Przestrzennego; Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego; Programy Opieki nad Zabytkami i Ochrony Środowiska; Raporty o stanie Gmin; strony internetowe powiatów, gmin i miast etc. Przeprowadzono wizje lokalne, przegląd literatury tematycznej i artykułów prasowych. Ocenę przeprowadzonych analiz przedstawiono w siedmiu zestawieniach tabelarycznych, prezentujących wyniki analiz poszczególnych działów polityki miejskiej, wraz z autorskim komentarzem.

Zostały również przedstawione analizy pod kątem walorów dziedzictwa kulturowego, materialnego i niematerialnego. Zostały one oparte na wizjach lokalnych i danych zawartych w poprzednich rozdziałach. Dotyczą warunków terenowych, przyrodniczych, krajobrazowych, istniejących walorów przestrzennych miast; architektonicznych i architektoniczno-urbanistycznych, zwyczajów, tradycji i kultury, co łącznie stwarza obraz tożsamości lokalnej.

W podsumowaniu wyników badań autorka pisze między innymi „ Małe miasta, które stanowią największą pod względem wielkościową grupę miast w Polsce są nośnikiem tożsamości lokalnej, wyrażonej w formie układów architektoniczno-urbanistycznych, krajobrazu przyrodniczego a także zbioru zwyczajów, zachowań i tradycji”

W powyższym rozdziale należy szczególnie wyeksponować przyjętą metodę przeprowadzonych badań i osiągniętych wyników, które zostały następnie czytelnie przedstawione w rozdziale piątym pt. Podsumowanie i wnioski. Treść rozdziału czwartego oceniam pozytywnie.

Rozdział piąty: Podsumowanie pracy i wnioski

Rozprawę doktorską kończy podsumowanie i wnioski. Podsumowanie zawiera ocenę przeprowadzonych analiz oraz osiągniętych wyników badań. Autorka stwierdza, że przyjęta teza „**Stworzenie sieci miast Cittaslow wśród małych miast Subregionu Małopolski Zachodniej, może stanowić alternatywny model rozwoju sieci osadniczej, oparty o tożsamość lokalną**”

Pracę doktorską kończy dziewięć interesujących wniosków, z których zacytuję tylko wniosek szósty „**Hasłem przewodnim stowarzyszenia jest tworzenie „miast dobrej jakości życia” w duchu niespieszonym, to jest opierając się procesowi globalizacji i unifikacji środowiska małomiasteczkowego. Kryteria, które stowarzyszenie stawia miastom, wyrażającym chęć włączenia się w szeregi sieci na potrzeby badania uznano za przykład parametrów badających jakość życia w małym mieście, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju**”

Podsumowanie pracy i wnioski pod względem merytorycznym nie budzą zastrzeżeń.

3. OCENA MERYTORYCZNA

Praca doktorska mgr inż. arch. Olgi Kani posiada znaczące walory; przedstawia bowiem różnorodne współczesne kierunki rozwoju wybranych miast Subregionu Małopolski Zachodniej na przykładzie zasad sieci Cittaslow (miast powolnych).

Ruch Cittaslow powstał w 1999 roku z inicjatywy czterech włoskich miast, celem przeciwstawienia się postępującej globalizacji i unifikacji pędzącej cywilizacji i obecnie znacznie się rozwinął w skali międzynarodowej.

Autorka pracy wybrała do badań 11 małych miast, dokumentując je poprzez zastosowanie odpowiedniej metody oraz przeprowadzenie wielostronnych, szczegółowych badań, przeprowadzonych z punktu widzenia historycznego, gospodarczego, społecznego, kulturowego, architektoniczno-urbanistycznego, krajobrazowego ect. W przedstawionych na wstępie pracy celach badań było określenie najważniejszych problemów rozwojowych i w efekcie wytyczenie możliwych współczesnych kierunków rozwoju małych miast Subregionu Małopolski Zachodniej w oparciu o postulaty Cittaslow (miast powolnych). Cele te zostały osiągnięte i mają odbicie w zawartym podsumowaniu i wnioskach końcowych. Analiza została oparta na bogatej literaturze przedmiotu i przykładach miast zagranicznych i polskich. Przedstawiona w pracy teza została udowodniona. Założenia sieci miast powolnych cittaslow winny być oparte między innymi na tożsamości lokalnej.

Jako recenzent niniejszej rozprawy doktorskiej oceniam ją bardzo pozytywnie. Przedmiotowy temat pracy został kompleksowo, merytorycznie opracowany oraz przejrzysto graficznie podany (tabele) i bogato ilustrowany. Praca jako całość stanowi duże osiągnięcie autorki. Świadczy o planistycznym, urbanistycznym, architektonicznym, kompozycyjnym, krajobrazowym, humanistycznym i kulturowym podejściu do wybranej tematyki. Warto by ją opublikować dla celów naukowych, dydaktycznych, praktycznych a także projektowych.

Uwagi: należy skorygować tytuły podrozdziałów zawarte w pracy doktorskiej z treścią ich w spisie treści, a także wprowadzić numerację stron w spisie treści. Recenzent uznał za poprawne tytuły podrozdziałów zawarte w rozprawie doktorskiej i do których nie wnosi zastrzeżeń.

Równocześnie wnoszę o wyróżnienie dysertacji, ponieważ w przedmiotowym zakresie badań naukowych wnosi do teorii i projektowania planistycznego oraz architektoniczno-urbanistycznego wymierne wartości; porządkuje istniejącą wiedzę, a równocześnie wskazuje kierunki rozwoju, co w świetle narastających zmian demograficznych w miastach należy uznać za zasadne.

4. WNIOSKI KOŃCOWE

W konkluzji niniejszej oceny stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr inż. arch. Olgi Kani pod tytułem „Współczesne kierunki rozwoju wybranych miast Subregionu Małopolski Zachodniej na przykładzie sieci Cittaslow (miast powolnych)” podejmuje bardzo istotny i aktualny temat utworzenia sieci i współpracy między małymi miastami, których funkcjonowanie wpływa na zrównoważony rozwój na poziomie lokalnym, krajowym i międzynarodowym.

Rozprawę doktorską mgr inż. arch. Olgi Kani oceniam pozytywnie.

Pod względem warsztatu naukowego jest przejrzyste skonstruowana, czytelna, posiada znaczące merytoryczne walory, a także daje możliwości praktycznego zastosowania w tworzeniu sieci Cittaslow w Polsce. Autorka wykazała się dużą erudycją i posiada opanowany warsztat naukowy., udowadniając tym samym, że prezentuje odpowiedni poziom naukowy pozwalający ubiegać się o stopień doktora nauk technicznych.

Stwierdzam, że przedłożona rozprawa doktorska pt. „Współczesne kierunki rozwoju wybranych małych miast Subregionu Małopolski Zachodniej na przykładzie sieci Cittaslow (miast powolnych)”, może stanowić podstawę do ubiegania się przez Panią mgr inż. arch. Olgę Kanię o stopień doktora nauk technicznych w dyscyplinie naukowej architektura i urbanistyka.

W związku z powyższym wnioskuję o przyjęcie niniejszej rozprawy przez Wysoką Radę Naukową Wydziału Architektury i dopuszczenie jej do publicznej obrony.

Kraków, 28 lipiec 2021 r.

